

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju MISIJA NA KOSOVU

Stub III (OEBS) Izveštaj 08/2005 O praćenju rada Skupštine Kosova 6. avgust – 21. oktobar 2005

Glavni naslovi

- Skupština glasa o deklaraciji Predsednika Rugove u vezi pregovaračke “ekipe jedinstva”
- PDK predlaže rezoluciju o statusu Kosova, radna grupa Skupštine pravi izmene, Predsedništvo navodi “proceduralne i sadržajne razloge” za neobrađivanje rezolucije
- PDK poziva Premijera Kosumija na interpelaciju, Premijer konstatuje da neće odgovoriti na nepravilno formulisan zahtev za interpelaciju

1. Istorijat

Ovaj četrdeseti izveštaj o praćenju rada Skupštine je izrađen u skladu sa smernicama Stuba III UNMIK za osnivanje institucija (OEBS) i praćenje rada Skupštine, 26. novembra 2002., i zasniva se na poštovanju novog Poslovnika, usvojenog na kraju plenarnog zasedanja 20. maja 2005.

U toku izveštajnog perioda, Skupština je održala jedno posebno plenarno zasedanje, 5. septembra; jedno redovno plenarno zasedanje, 28. i 29. septembra, 3. i 5. oktobra; i pet sastanaka Predsedništva, 19. avgusta, 14. i 20. septembra, 7. i 11. oktobra. Sve komisije, kao i novoformirana podkomisija za ljudska prava, polnu ravnopravnost, javne peticije i molbe, su održale sastance u toku ovog perioda.¹ Stub III (OEBS) je pratio oba plenarna zasedanja i sve sastance Predsedništva, kao i 56 od 68 sastanaka komisija i tri javne rasprave.²

¹Komisija za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira se sastala 5., 12., 19. i 26. septembra, 3., 10., 17. i 18. oktobra, dok se Komisija za prava i interese zajednica sastala 7., 12., 13. i 19. septembra, 10., 14. i 18. oktobra. Komisija za budžet i finansije se sastala 7., 13., 20. i 23. septembra, i 13. oktobra, dok se Komisija za privredu, trgovinu, industriju, energiju, transport i telekomunikacije sastala 6., 13., 20. i 27. septembra, 11. i 18. oktobra. Komisija za javne službe, lokalnu samoupravu i medije se sastala 31. avgusta, 1., 16. i 26. septembra, 5. i 18. oktobra, dok se Komisija za zdravstvo, rad, socijalna pitanja i nestala lica sastala 23. i 31. avgusta, 8. i 15. septembra, 6., 11., 14. i 20. oktobra. Komisija za obrazovanje, nauku, tehnologiju, kulturu, omladinu i sport se sastala 25. i 31. avgusta, 19. septembra, 7., 10., 13., 14., 17., 18., 19. i 21. oktobra, dok se Komisija za međunarodnu saradnju i integraciju u EZ sastala 26. avgusta, 23. septembra i 3. oktobra. Komisija za vanrednu pripravnost se sastala 31. avgusta, 1., 23. i 30. septembra i 13. oktobra, dok se Komisija za poljoprivredu, šumarstvo, seoski razvoj, sredinu i prostorno planiranje sastala 8., 20. i 27. septembra, 7., 12. i 18. oktobra. Podkomisija za ljudska prava, polnu ravnopravnost, javne peticije i molbe se sastala 12. i 21. septembra. Komisija za javne službe, lokalnu samoupravu i medije je održala dve javne rasprave: Javnu raspravu o nacrtu zakona o upotrebi jezika 8. septembra, i Javnu raspravu o nacrtu zakona o RTK 7. oktobra. Komisija za obrazovanje, nauku, tehnologiju, kulturu, omladinu i sport je održala Javnu raspravu o nacrtu zakona o kulturnom nasleđu 12. septembra.

²Komisiju za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira 5., 12. i 19. septembra, 10., 17. i 18. oktobra; Komisiju za prava i interese zajednica 7. i 13. septembra, 10., 14. i 18. oktobra; Komisiju za budžet i finansije 7., 13. i 23. septembra, i 13. oktobra; Komisiju za privredu, trgovinu, industriju, energiju, transport i telekomunikacije 6., 13., 20. i 27. septembra, 11. i 18. oktobra; Komisiju za javne službe, lokalnu samoupravu i medije 31. avgusta, 1. i 26. septembra, i 18. oktobra; Komisiju za zdravstvo, rad, socijalna pitanja i nestala lica 23. i 31. avgusta, 8. i 15. septembra, 11. i 20. oktobra; Komisiju za obrazovanje, nauku, tehnologiju, kulturu, omladinu i sport 25. i 31. avgusta, 10., 13., 14., 17., 18., 19. i 21. oktobra; Komisiju za međunarodnu saradnju i integraciju u EZ 26. avgusta, 23. septembra, i 3. oktobra; Komisiju za vanrednu pripravnost 31. avgusta, 1., 23. i 30. septembra i 13. oktobra; Komisiju za poljoprivredu, šumarstvo, seoski razvoj, sredinu i prostorno planiranje 8., 20. i 27. septembra, 7., 12. i 18. oktobra; Podkomisiju za

2. Pregled

Na posebnom plenarnom zasedanju Skupštine Kosova, koje je održano na osmoj godišnjici smrti Majke Tereze, je zasedao Predsednik Skupštine Nexhat Daci (LDK). Predsednik Skupštine g-din. Daci; Don Lush Gjergji, katolički sveštenik i predsednik Udruženja "Majka Tereza"; i g-din. Rexhep Ismajli, predsednik kosovske Akademije Nauka i Umetnosti su držali govor u čast Majke Tereze.

Plenarnim zasedanjem 28. i 29. septembra i 3. i 5. oktobra je predsedavao Predsednik Skupštine Nexhat Daci (LDK) a ko-predsedavao je g-din. Naim Maloku (AAK).

- 80, 79, 82 i 92 poslanika je bilo prisutno na plenarnom zasedanju 28. septembra, 29. septembra, 3. oktobra, odnosno 5. oktobra.³
- Glavne tačke dnevnog reda plenarnog zasedanja 28. i 29. septembra i 3. i 5. oktobra:
 - Usvajanje zahteva Predsednika Kosova u vezi pripreme o prigovorima za konačni status Kosova
(Deklaracija je usvojena sa većinom glasova za. Rezultat glasanja nije bio najavljen.)
 - Drugo razmatranje nacrta zakona o zdravstvenom osiguranju
(Nacrt zakona je odložen da bi Ministarstvo i funkcionalna komisija dalje diskutovali o predloženom amandmanu sa budžetskim implikacijama.)
 - Drugo razmatranje nacrta zakona o duvanu
(Nacrt zakona je usvojen sa 67 glasa za.⁴)
 - Drugo razmatranje nacrta zakona o centralnom grejanju
(Nacrt zakona je usvojen sa 58 glasa za.)
 - Drugo razmatranje nacrta zakona o postupku davanja koncesija
(Nacrt zakona je usvojen sa 61 glasom za.)
 - Prvo razmatranje nacrta zakona o emergentnom zdravstvenom zbrinjavanju
(Nacrt zakona je načelno usvojen sa 63 glasa za.)
 - Prvo razmatranje nacrta zakona o izdavačkoj delatnosti i knjizi
(Nacrt zakona je odložen.)
 - Prvo razmatranje nacrta zakona o predškolskom vaspitanju
(Nacrt zakona je načelno usvojen sa 63 glasa za.)
 - Prvo razmatranje nacrta zakona o lovu
(Nacrt zakona je načelno usvojen sa 61 glasom za.)
 - Prvo razmatranje nacrta zakona o trgovinskim oznakama
(Nacrt zakona je načelno usvojen sa 79 glasa za.)
 - Prvo razmatranje nacrta zakona o rudnicima i mineralima
(Nacrt zakona je načelno usvojen sa 75 glasa za.)
 - Razmatranje nacrta strategije o energiji na Kosovu za 2005-2015
(Nacrt strategije o energiji je usvojen sa većinom glasova za.)
 - Razmatranje izveštaja budžeta za prvo šestomesečje 2005. godine

ljudska prava, polnu ravnopravnost, javne peticije i molbe 12. i 21. septembra; Javnu raspravu o nacrtu zakona o upotrebi jezika 8. septembra; Javnu raspravu o nacrtu zakona o RTK 7. oktobra; i Javnu raspravu o nacrtu zakona o kulturnom nasleđu 12. septembra.

³ Ovo su brojke koje je Predsednik Skupštine najavio na početku svakog dana plenarnog zasedanja.

⁴ Osim ako u izveštaju nije drugačije prikazano, broj glasova protiv i uzdržanja nije bio najavljen. Pošto su bili upotrebljeni elektronski aparati za glasanje, svi rezultati glasanja su bili prikazani na ekranu, koji se nalazi na čelu dvorane za zasedanje, ali se brojevi ne mogu videti sa zadnjeg dela dvorane, gde sede posmatrači.

(Skupština je raspravljala o izveštaju, ali nije glasala, pošto se za izveštaj Ministarstva ne traži izglasivanje Skupštine.)

- Razmatranje zahteva poslaničke grupe 6+ u vezi zamene članova komisija (Zahtev je usvojen sa dva glasa protiv i jednim uzdržanjem.)

3. Parlamentarne prakse i rad na skupštinskim zasedanjima

Dnevni red

- Dnevni red plenarnog zasedanja 28. i 29. septembra i 3. i 5. oktobra nije uopšte dat Skupštini na usvajanje, bilo na kraju predhodnog zasedanja ili na početku zasedanja 28. septembra. Dnevni red za predstojeće zasedanje nije takođe dat Skupštini na usvajanje na kraju zasedanja 5. oktobra.

Ovo je bilo u suprotnosti sa odredbom 23.1., koja zahteva da dnevni red za bilo koje zasedanje predloži član Predsedništva a usvoji Skupština na kraju predhodnog zasedanja. "Na kraju svake sednice, Predsednik Skupštine ili određeni član Predsedništva predlaže dnevni red za narednu sednicu. Ovaj predlog se smatra usvojenim, osim u slučajevima kada se jedna ili više parlamentarnih grupa ili . . . šest poslanika suprotstavlja tome." Kao što je navedeno u svim ranijim izveštajima od februara 2004. god. i dalje, pripremanje dnevnih redova je postalo veoma problematično od kad je Skupština u februaru 2004. god. počela da zaseda jednom mesečno. Na svom sastanku pre svakog plenarnog zasedanja, Predsedništvo ne pokušava da pripremi barem dnevni red za plenarno zasedanje, koje sledi nakon predstojećeg zasedanja, zbog neizvesnosti oko tačaka koje mogu biti gotove za razmatranje mesec dana kasnije. Iako je Poslovnik izmenjen da bi odrazio usvajanje mesečnog sistema zasedanja⁵, odredba koja zahteva da se dnevni red svakog plenarnog zasedanja razmotri i usvoji na kraju predhodnog zasedanja, je ostala. Ako nije izvodljivo za Predsedništvo da mesec dana ranije predloži dnevni red plenarnog zasedanja, onda bi Skupština trebala da uze u obzir izmenu Poslovnika shodno ovome. Osim toga, ako Predsedništvo nije u stanju da da dnevni red Skupštini na usvajanje na predhodnom zasedanju, kao što se zahteva Poslovnikom, onda bi Predsedništvo trebalo da – barem - da dnevni red Skupštini na usvajanje na početku dotičnog zasedanja. Poslovnik jasno glasi da iako Predsedništvo predlaže dnevni red, ipak je na kraju krajeva u nadležnosti Skupštine da ga usvoji ili odbije. Međutim, postala je praksa da se u toku zasedanja ne dodeli vreme za razmatranje i usvajanje dnevnog reda od strane Skupštine, bilo na kraju predhodnog zasedanja ili na početku dotičnog zasedanja. Razmatranje dnevnog reda zavisi od toga ako se poslaniku omogućiti da predloži izmenu ili dopunu dnevnog reda pre nego da Skupština pređe na prvu tačku dnevnog reda. U mnogim slučajevima, Predsednik Skupštine ili predsedavajući je odmah prelazio na prvu tačku dnevnog reda, ne ostavljajući Skupštini mogućnost da usvoji ili odbije dnevni red.

- Na početku plenarnog zasedanja od 29. septembra, g-din. Hashim Thaçi (PDK) je svojim izlaganjem osudio način po kojim je bilo vođeno zasedanje od predhodnog dana (vidi prvi pasus pod "Rasprave"). On je konstatovao da je političko jedinstvo apsolutno esencijalno za pregovore o budućem statusu Kosova i za sam pregovarački proces. G-din. Thaçi je potom dodao da se rezolucija treba usvojiti sa konsenzusom, konstatujući da je PDK otvorena prema izmenima koje bi ostale poslaničke grupe htele predložiti. On je glasno pročitao tekst rezolucije, koja je pozivala na "ponovnu potvrdu volje naroda Kosova od strane svih političkih stranaka za nezavisnu i suverenu državu Kosovo," stav Skupštine "za nepregovaranje o nezavisnosti

⁵ Odredba 22.4.: "Plenarna sednica se, po pravilu, drži najmanje jednom mesečno u okviru plenarne nedelje. Plenarna nedelja obično počinje u sredu četvrte nedelje svakog meseca a završava se u petak. Predsedništvo može preinačiti ovaj redosled kada to smatra potrebnim." Poslovnik ipak dozvoljava da se plenarna zasedanja drže više od jednom mesečno. Osim plenarnog zasedanja od 28. i 29. septembra i 3. i 5. oktobra, nije održano niti planirano drugo zasedanje za oktobar. Sledeće zasedanje je privremeno zakazano za oko sredine novembra. Takva redka zasedanja stvaraju ne samo komplikacije pri pripremanju dnevnog reda, nego i zakašnjenja pri usvajanju zakona i ostalih važnih inicijativa, koje moraju da prođu kroz Skupštinu.

Kosova” i deklaraciju da “bilo koja politička odluka koja bi mogla proizići iz razgovora i svi konačni sporazumi treba da se ratifikuju od strane Skupštine ili kroz referendum građana Kosova.” Predsednik Skupštine je konstatovao da nije imao ništa protiv predloga, ali da rezolucija treba da prođe kroz normalnu proceduru – treba da se pismeno podnese Kancelariji za predloge i predstavke i raspodeli svim poslanicima za diskutovanje – dodajući da je imao “ustavno pravo” da utvrdi da li se neko pitanje smatra hitnim. G-din. Gani Koci (PDK) je konstatovao da je želeo da iznese predlog o sprovođenju Poslovnika (vidi prvi pasus pod “Proceduralni predlozi”). Posle prekida, g-din. Taçi je zatražio mišljenja ostalih poslaničkih grupa u vezi rezolucije, koju je on predložio. Šefovi poslaničkih grupa su u načelu podržali rezoluciju, ali su prihvatili da diskutuju samo pošto je dobiju u pismenom obliku. Predsednik Skupštine je počeo da prelazi na sledeću tačku dnevnog reda, kad je g-din. Jakup Krasniqi (PDK) rekao da je imao zahtev u vezi dnevnog reda. Predsednik Skupštine je odgovorio da je g-din. Krasniqi govorio “van konteksta” i da je dnevni red već bio usvojen dan ranije. G-din. Krasniqi je konstatovao da PDK nije smatrala dotačnu tačku dnevnog reda završenom. Predsednik Skupštine je na to odgovorio da je tvrdnja g-dina. Krasniqija “samo njegovo mišljenje”, i tada su poslanici PDK napustili dvoranu zasedanja.

Na nastavku plenarnog zasedanja, odnosno 3. oktobra, g-din. Taçi je još jednom predložio da se rezolucija, koja je u tom trenutku već bila dostavljena pismeno Skupštini, stavi na dnevni red kao hitno pitanje. Predstavnicima ostalih poslaničkih grupa su ponovo u načelu podržali rezoluciju, ali su predložili da se formira radna grupa, koja bi razmotrila i finalizovala tekst rezolucije, i koji bi potom bio predstavljen Skupštini na vanrednom zasedanju. Bilo je pauze da bi se šefovi poslaničkih grupa dogovorili o tome kako da nastave; posle toga, g-din. Krasniqi je predstavio postignut sporazum, koji je glasio: radna grupa, sastavljena od šefova poslaničkih grupa, Komisije za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira i Komisije za međunarodnu saradnju da finalizuje tekst i da se sazove vanredno plenarno zasedanje do kraja naredne sedmice (14. oktobar).

Odluka Predsednika Skupštine da ne stavi rezoluciju PDK na dnevni red zasedanja, koje je bilo u toku, kao hitno pitanje je bila u saglasnosti sa odredbom 29., koja daje pravo Predsedniku Skupštine da odluči da li neko pitanje “zaslužuje neposrednu pažnju Skupštine.”

Iako bi predlog na dnevni red, u trenutku kad je zasedanje bilo već na pola puta, zaista bio van reda, ipak nije bilo tačno tvrditi da je dnevni red već bio usvojen dan ranije. Kao što je navedeno u predhodnom pasusu, Skupštini nije uopšte dat na usvajanje dnevni red.

Rasprave

- Na plenarnom zasedanju od 28. septembra, Predsednik Skupštine je predstavio “Deklaraciju Predsednika Rugove u vezi pripreme o mogućim pregovorima za budući status Kosova”, tekst koji je predlagao pregovaračku “ekipu jedinstva”, na čelu sa Predsednikom Kosova Ibrahim Rugova (LDK), i u čijem bi sastavu bio Predsednik Skupštine Nexhat Daci (LDK), Premijer Bajram Kosumi (AAK), g-din. Hashim Taçi (PDK) i g-din. Veton Surroi (ORA), i potom je pozvao Skupštini da usvoji deklaraciju. Predsednik Skupštine je konstatovao da je ekipa predstavljala novu instituciju koja bi “ispunila zahteve naroda Kosova, kao i međunarodne zajednice, stvarajući funkcionalno jedinstvo, uvažavajući institucije izabrane slobodnim glasanjem, i potpuno zastupljajući politički i etnički spektar Kosova.” G-din. Jakup Krasniqi (PDK) je u ime PDK konstatovao da “faktor političkog jedinstva zastupljen u Skupštini treba da formalizuje nezavisnost Kosova pre početka pregovora.” On je takođe naglasio da je PDK cenila inicijativu Predsednika Rugove, ali da je bila predložena “bez konsultacija sa relevantnim partijama, i uvredljiva je za ceo politički, društveni i manjinski spektar,” dodajući da je sastav ekipe trebao biti “dopunjen sa predstavnicima etničkih zajednica.” G-din. Alush Gashi (LDK) je u ime LDK podržao deklaraciju i konstatovao da sve delatnosti nacionalnog jedinstva treba da budu “u saglasnosti sa deklaracijom o nezavisnosti od 1990. god. i referendumom od 1991. god.” i da bi “nezavisno Kosovo sa savremenim suverenitetom imalo korektne odnose sa svim susedima i bi doprinelo stabilitetu.” G-đica. Gjylnaze Syla (AAK) je u ime AAK podržala

pregovaračku ekipu i konstatovala je da je pravo na samoopredeljenje garantovano sporazumom Rambujeja i da se o tome ne može pregovarati, dodajući da AAK veruje da su objektivni Rezolucije 1244 Saveta Bezbednosti UN ispunjeni. G-din. Veton Surroi (ORA) je tvrdio da je proces pregovaranja već počeo 1999., nakon završetka NATO bombardovanja, dodajući da će dve stvari biti suštinske za buduće pregovore: stepen intervencije međunarodne zajednice posle utvrđivanja statusa i stepen samouprave srpske zajednice Kosova. On je potvrdio nameru ORE da učestvuje u pregovorima na poziv Predsednika Rugove. G-din. Surroi je konstatovala u ime ORE da Skupština ne treba da formalno usvoji predlog Predsednika Rugove, zato što bi takvo glasanje išlo na štetu političkog jedinstva i konsenzusa. G-din. Mahir Yagecilar (6+/KDTP) je konstatovala da ne-srpske manjinske zajednice treba da učestvuju u pregovorima, zato što su oni “neodvojiv deo Kosova”, ali i da nisu hteli da izgleda da oni ometaju proces.

Predsednik Skupštine je konstatovala da je želeo da dozvoli šefovima poslaničkih grupa da izraze svoja mišljenja pre nego da stavi deklaraciju na glasanje. U tom trenutku, oboje g-din. Emrush Xhemajli (LPK) i g-din. Numan Balić (SDA) su se približili podijumu, protivljujući se strogo na to što njima nije bila data reč. Predsednik Skupštine je nastavio sa stavljanjem deklaracije na glasanje uprkos strogim protivljenja ne samo od strane g-dina. Xhemajlija i g-dina. Balića, nego i od ostalih poslanika koji su se protivili sa svojih mesta, uključujući nekoliko poslanika PDK. Većina je glasala za deklaraciju. Predsednik Skupštine je posle glasanja pozvao na pauzu, i kad je zasedanje započelo ponovo, g-din. Emrush Xhemajli (LPK) je čekao pored podijuma, ubrzo mu se pridružio i g-din. Gjergj Dedaj (PLK). G-din. Xhemajli je rekao da je imao podršku sedmoro poslanika, pri čemu je prikazao papir sa potpisima, i da mu je zato, prema njegovom mišljenju, trebalo biti dozvoljeno da govori. Predsednik Skupštine je odgovorio da ne bi dozvolio g-dinu. Xhemajliju da govori, “čak i ako bi (on) imao podršku 77 poslanika.” G-din. Dedaj je konstatovala da “ako je ova Skupština demokratska, malim partijama treba da se dozvoli da izraze svoja mišljenja.” G-din. Xhemajli je tvrdio da je, u skladu sa Poslovnikom, imao pravo da govori i osporio je važnost postojanja Poslovnika ako se ne poštuje. Predsednik Skupštine je odgovorio da dok je on Predsednik Skupštine, poslanici će govoriti samo kad dobiju reč. Predsednik Skupštine je prekinuo rad Skupštine za taj dan i najavio nastavak zasedanja za sledeći dan.

Shodno odredbi 12., “poslanici Skupštine imaju jednako pravo i obavezu da u potpunosti učestvuju u radu Skupštine, . . . (uključujući pravo) učestvovanja na ravnopravnoj osnovi sa drugim poslanicima Skupštine u svim skupštinskim raspravama.” Poslovnik ne pravi razliku između prava na reč za šefove poslaničkih grupa i ostale poslanike, niti ne sadrži odredbu u vezi strogog ograničenja broja diskutanata u toku rasprave. Iako Poslovnik znatno ovlašćuje Predsednika Skupštine da protumači proceduralna pravila u toku zasedanja, rasprava o tako važnom pitanju kao što je pregovaračka ekipa za budući status Kosova nije trebala da se ograniči na tako mali broj diskutanata bez predhodnog sporazuma među političkim entitetima.⁶ Odredba 6.5. predviđa da “Predsedništvo će obezbediti da se svaka sadržajna mocija podržana od 6 ili više poslanika Skupštine uvrsti u dnevni red plenarne sednice Skupštine u toku tri radne nedelje, od dana kad je takva podrška dobijena,” ali Poslovnik ne sadrži odredbu koja uslovljava pravo poslanika da govori u toku zasedanja na broj poslanika koji ga podržavaju.

Raspodela dokumenata

- Nacrt zakona o emergentnom zdravstvenom zbrinjavanju je raspodeljen poslanicima 22. jula; nacrt zakona o predškolskom vaspitanju i nacrt zakona o izdavačkoj delatnosti i knjizi su raspodeljeni 27. jula; nacrt zakona o lovu je raspodeljen 3. avgusta. Prema tome, nacrti zakona su raspodeljeni 55, 52, odnosno 47 dana pre njihovog prvog razmatranja na zasedanju 3. oktobra. Nacrt zakona o trgovinskim oznakama je raspodeljen 16. avgusta, a nacrt zakona o

⁶ Treba spomenuti da je Predsednik Skupštine pokušao da sakupi 27. septembra lidere glavnih kosovsko albanskih političkih stranaka, jedan dan pre izglasivanja Skupštine o deklaraciji, ali sastanak nije uspeo pošto se većina lidera nije pojavila.

rudnicima i mineralima je raspodeljen 17. avgusta. Prema tome, nacrti zakona su raspodeljeni 34, odnosno 33 dana pre njihovog prvog razmatranja na zasedanju 5. oktobra.

Održanje prvih razmatranja nacrti zakona na zasedanju od 3. i 5. oktobra je bilo u saglasnosti sa odredbom 28.2., koja zahteva da se nacrt zakona raspodeli poslanicima Skupštine najmanje deset radnih dana pre njegovog prvog razmatranja.

Proces glasanja

- Bilo je kvoruma za sva glasanja na plenarnom zasedanju o kome je reč. Ukratko nakon što je PDK napustila dvoranu na zasedanju od 29. septembra, g-đa. Fatmire Mulhaxha-Kollçaku (ORA) je pitala da li je bilo kvoruma pre nego da svoje izlaganje u vezi nacrti zakona o zdravstvenom osiguranju. Predsednik Skupštine je odgovorio da je 61 poslanik bio prisutan. U tom trenutku je jedan poslanik napustio zasedanje, ostavljajući Skupštinu bez kvoruma. Predsednik Skupštine je prekinuo rad Skupštine za taj dan i najavio nastavak zasedanja za 3. oktobar.

Ovo je bilo u saglasnosti sa članom 9.1.32. Ustavnog okvira i odredbom 31.1., koja predviđaju da većina poslanika Skupštine bude prisutna za donošenje odluka. Kad se radi o nedostatku kvoruma na zasedanju od 29. septembra, zasedanje se ipak moglo nastaviti sa najmanje četrdeset prisutnim poslanicima, ako bi bilo kvoruma za sva glasanja.

Interpelacija

- PDK je 12. septembra podnela Predsedništvu zahtev za interpelacijom, sa potpisima svojih članova, pozivajući Premijera Kosumija da odgovori na optužbe za korupciju, posebno u vezi sa “njegovim povratkom iz Turske sa privatnim avionom.” Na sastanku od 20. septembra, Predsedništvo se složilo da bez predhodne diskusije prosledi interpelaciju Vladi i da stavi interpelaciju na dnevni red plenarnog zasedanja čim Vlada vrati odgovor. Premijer Kosumi je 6. oktobra poslao pismo Predsedniku i Predsedništvu Skupštine, u kojim je tvrdio da formulacija zahteva nije bila u skladu sa Poslovníkom Skupštine. “U skladu sa odredbom 25.3. Poslovníka Skupštine Kosova, zahtev za interpelaciju treba da sadrži preciznu formulaciju pitanja koje je predmet interpelacije . . . Moram da naglasim da dokumenat sa kojim se zahteva interpelacija ne sadrži precizno formulisano pitanje o konkretnom predmetu . . . Ja vas uveravam da sam spreman, u bilo koje vreme kad se smatra neophodnim, da odgovorim na pitanja koja su jasno formulisana i u skladu sa Poslovníkom Skupštine, ali ne i da odgovorim na pretpostavke, predrasude i optužbe, kao što je ‘zahtev’ poslaničke grupe PDK.”

Odredba 25.3. predviđa, kao što je tvrdio i Premijer, da zahtev za interpelaciju sadrži “precizno formulisano pitanje koje je predmet interpelacije”, zajedno sa “predloženim zaključkom i obrazloženjem, imenom i prezimenom poslanika koji je izneo interpelaciju pred Skupštinom i potpisima poslanika koji podržavaju interpelaciju.” Shodno odredbi 25.4., “interpelacija se podnosi Predsedništvu Skupštine. Predsedništvo Skupštine tekst interpelacije, odmah po dobijanju, dostavlja Vladi koja je dužna da ga razmotri u roku od petnaest (15) dana.” Odredba 25.5. predviđa da se “interpelacija stavlja na dnevni red Skupštine u roku od deset (10) dana od dana dostavljanja odgovora Vlade . . . Skupština ne može odbiti da uvrsti u dnevni red raspravu o interpelaciji, osim ukoliko interpelacija ne ispunjava formalne uslove stava 3. ove odredbe.”

Ni Poslovník Skupštine ni Poslovník Vlade⁷ ne daju Vladi ulogu da odluči o tome da li je interpelacija formulisana ili ne u skladu sa odredbom 25.3. Od Predsedništva Skupštine se takođe zahteva odredbom 25.4. da prosledi interpelaciju Vladi, bez prava da blokira zahtev na osnovu toga da je nepravilno formulisan. Samo Skupština kao celina može da donese takvu odluku, kao što se previđa odredbom 25.5. Ova ista odredba zahteva da se interpelacija uvrsti u

⁷ Član 71. Poslovníka Vlade predviđa da “kad Skupština raspravlja o glasu poverenja ili nepoverenja Vladi, o predlozima za imenovanje ili otpuštanje Ministara ili interpelaciji u vezi rada Vlade, Vladu će predstavljati Premijer.” Poslovník Vlade ne spominje dalje interpelaciju.

dnevni red zasedanja “u roku od deset (10) dana od dana dostavljanja odgovora Vlade,” bez obzira na sadržinu odgovora Vlade. Uбудućе, poslaničke grupe bi možda mogle da se prvo konsultuju sa Odeljenjem za pravnu i proceduralnu podršku, da bi se izbegli slučajevi u kojim bi se nepravilno formulisana interpelacija odbila na plenarnom zasedanju Skupštine, nakon što prođe kroz Predsedništvo Skupštine i Vladu.

Rezolucija o statusu Kosova

- Predsedništvo Skupštine se 11. oktobra sastalo da diskutuje o predlogu za vanredno zasedanje u vezi rezolucije o statusu Kosova (vidi drugi pasus pod “Dnevni red”). Predsedništvo je primilo dva izveštaja, od Komisije za međunarodnu saradnju i Komisije za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira. Oba izveštaja su se pozivala na poslednju verziju rezolucije, kao što je bila izmenjena od strane radne grupe. Izveštaj kojeg je podnela Komisija za međunarodnu saradnju je tvrdio da je komisija razmotrila tekst predložene rezolucije i jednoglasno ga usvojila, i predložila je Predsedništvu da prosledi rezoluciju na zasedanju. Komisija za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira je, svojim izveštajem, takođe preporučila Skupštini da hitno prosledi rezoluciju, ali je predložila izmenu prve tačke nove rezolucije, koja bi glasila: “ponovno potvrđivanje volje naroda Kosova za nezavisnu i suverenu državu” umesto “ponovno potvrđivanje deklaracije o Kosovu kao nezavisnoj i suverenoj državi.” Članovi Predsedništva su bili zabrinuti zbog toga što je tekst rezolucije bio radikalno izmenjen od originalnog predloga i što se nadležne stranke nisu sastale zajedno da odluče o jednom tekstu, nego su umesto toga komisije dali dva zasebna predloga. Predsedništvo je zaključilo da se, zbog “proceduralnih i sadržajnih razloga”, rezolucija nije mogla dalje proslediti. G-din. Ramë Buja (PDK) se protivio na zaključak, tvrdeći da je neodređeno odlaganje rezolucije prosto politička igra.

Proceduralni predlozi

- Nakon što je Predsednik Skupštine konstatovao da rezolucija PDK nije bila hitno pitanje (vidi drugi pasus pod “Dnevni red”), g-din. Gani Koci (PDK) je rekao da je želeo da iznese predlog o sprovođenju Poslovnika. Predsednik Skupštine je odgovorio da g-din. Koci treba da podnese predlog pismeno Kancelariji za predloge i predstavke i nije mu dozvolio da iznese predlog usmeno. G-din. Koci je odgovorio da Predsednik Skupštine treba da “poštuje pravila”, koja dozvoljavaju poslanicima da predlažu takve predloge u bilo koje vreme u toku zasedanja. G-din. Jakup Krasniqi je predložio kratku pauzu, zato što je PDK bila nezadovoljna sa načinom po kojim se obrađivao njihov zahtev, i Predsednik Skupštine se složio sa predlogom.

Odredba 30.1. predviđa da “na svim plenarnim sednicama Skupštine, poslaniku se daje pravo da iznese sledeće proceduralne predloge . . . (uključujući predlog) o tome da li su povređena prava Poslanika.” Odredba 30.5. predviđa dalje da “kad se podnosi predlog o tome da li je bilo povrede Poslovnika, Predsednik Skupštine će preduzeti mere da se o tome odmah odluči, ili, ako je nepohodno, posle daljeg razmatranja, da li je predlog opravdan. U takvim slučajevima, Predsednik će uputiti prekršitelja poslovnika da poštuje isti.” Odredba 30.8. predviđa da “predlog u vezi sprovođenja poslovnika i predlog o povredi prava poslanika može podneti i samo jedan poslanik. Predlog se podnosi Komisiji za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira, koja će na prvoj narednoj sednici podneti Skupštini svoje mišljenje u vezi s tim.”

Shodno odredbi 30.1., jasno je da je g-din. Koci imao pravo da u toku zasedanja podnese predlog o kršenju Poslovnika. Stvar se međutim malo komplikuje odredbom 2., koja definiše mocije kao pismene predloge.⁸ Ako poslanik želi da u toku izvesnog zasedanja da predlog o sprovođenju Poslovnika, kao što se dozvoljava Poslovníkom, njemu/njoj treba biti data mogućnost da iznese predlog kad to zatraži da uradi, umesto uputstva da dostavi pismeno

⁸ Shodno odredbi 2., koja definiše nazive upotrebljene u Poslovníku: “**Mocija** podrazumeva: (a) sadržinski predlog u pismenom obliku koji se podnosi Kancelariji za predloge i predstavke; ili (b) pisani proceduralni predlog koji se dostavlja Skupštini na razmatranje i glasanje u skladu sa ovim Poslovníkom.”

predlog Kancelariji za predloge i predstavke. Poslovnik ne sadrži posebnu proceduru za slučajeve kad se sam Predsednik Skupštine (ili predsedavajući zasedanja) okrivljuje za kršenje Poslovnika, nego on ima pravo, u skladu sa odredbom 30.5., da odluči da li su njegovi postupci u saglasnosti sa Poslovnikom. Ako poslanik koji osporavlja sprovođenje Poslovnika nije zadovoljan sa odlukom, on/ona može, shodno odredbi 30.8., da podnese pismeno predlog Komisiji za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira. Poslovnik međutim ne definiše odnos između odluke donete od strane Predsednika Skupštine u toku zasedanja i odluke donete od strane Komisije: nije jasno da li jedna odluka ima prednost nad drugom. Skupština bi možda mogla da izmeni ili dopuni odredbu 30., ili da izda dopunska uputstva, s ciljem da se bolje definiše procedura za osporavanje sprovođenja Poslovnika.

- Poslanička grupa ORA je 24. avgusta podnela Predsedništvu predlog kojim je tvrdila da je otkazivanje zasedanja, koje je bilo planirano za 26. avgust, zbog “tehničkih razloga” putem elektronske pošte poslate od skupštinske administracije, predstavljalo kršenje procedure. ORA je tvrdila da plenarno zasedanje koje je bilo zakazano od strane Predsedništva u potpunoj saglasnosti može otkazati samo Predsedništvo u konsultaciji sa šefovima poslaničkih grupa. Na sastanku od 20. septembra, Predsedništvo se bez predhodne diskusije složilo da prosledi predlog Komisiji za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira. Komisija je razmotrila predlog 10. oktobra, pri čemu su njeni članovi konstatovali da se pravila o pripremanju dnevnog reda i konsultaciji sa šefovima poslaničkih grupa ne poštuju uvek. Komisija je konstatovala da je predlog ORE bio osnovan i da se “proceduralna pravila trebaju poštovati”.
Shodno odredbi 30.8., “predlog u vezi sprovođenja poslovnika i predlog o povredi prava poslanika može podneti samo jedan poslanik. Predlog se podnosi Komisiji za pravosudna pitanja, zakonodavstvo i Ustavni okvir koja će na prvoj narednoj sednici podneti Skupštini svoje mišljenje u vezi s tim.” Komisija bi stoga trebala da saopšti svoje mišljenje na predstojećem zasedanju u novembru.

4. Ravnopravan pristup i učešće zajednica

- G-din. Mahir Yağcılar (6+/KDTP) je 2. septembra podneo Predsedništvu zahtev za lansiranje veb stranice Skupštine Kosova na turskom jeziku “zasnivajući se na principu ravnopravne upotrebe jezika za dokumenata Skupštine Kosova”. G-din. Yağcılar je u svom zahtevu istakao da bi bilo neophodno zaposliti jednog prevodilaca i korektora za turski jezik da bi se lansirala veb stranica. G-din. Gazmend Muhaxheri je konstatovala da bi veb stranica na turskom jeziku bila pozitivan korak ka implementaciji Standarda. Predsednik Skupštine je konstatovala da nije imao ništa protiv predloga, ali da bi bilo bolje pričekati dok se ne usvoji nacrt zakona o upotrebi jezika.
- Na sastanku Predsedništva od 20. septembra, g-din. Džezair Murati (6+/Vakat) je, bez namere da politizira pitanje ekipe za pregovaranje o statusu, rekao da je želeo da iznese stav poslaničke grupe 6+ da je delegacija “nepotpuna” i da u njoj treba biti barem jedan zastupnik “takozvanih integrisanih manjinskih zajednica.” On je dodao da bi učešće zastupnika manjinskih zajednica išlo u korist pregovaračke ekipe, zato što bi pokazalo da ostale zajednice dele stav kosovskih albanaca o statusu Kosova. Predsednik Skupštine je odgovorio da nije nameravao da se protivi na predlog g-dina. Muratija, ali da je sastav ekipe bio predložen od strane Predsednika Kosova uz deklaraciju. Predsednik Skupštine je predložio da manjinske zajednice budu zastupljene u radnim grupama.
Nije bilo konkretnih pratećih postupaka, kao na primer preporuka Skupštine pregovaračkoj ekipi, uprkos izjave PDK da se sastav treba “dopuniti predstavnikom etničkih zajednica” i konstatacije Predsednika Skupštine da ekipa predstavlja novu instituciju koja “potpuno predstavlja politički i etnički spektar Kosova”, obe izjave date u toku kratke rasprave o deklaraciji Predsednika Rugove (vidi “Rasprave”).

5. Pristup

U toku izveštajnog perioda, Stub III (OEBS) je imao pristup plenarnim zasedanjima i svim sastancima Predsedništva i komisija. Stub III (OEBS) je takođe primio kopije svih dokumenata, koje je Skupština razmatrala, i transkripte predhodnih plenarnih zasedanja.

6. Transparentnost

Radio Televizija Kosova (RTK) je obezbedila direktan prenos (RTK) plenarnih zasedanja o kojima je reč. Javnim i institucionalnim posmatračima je bilo dozvoljeno učešće na plenarnim zasedanjima. Skupština Kosova ima web-stranicu (www.kuvendikosoves.org, www.skupstinakosova.org, www.assemblyofkosovo.org) koja sadrži biografske informacije o poslanicima Skupštine, informacije o strukturi i funkcionisanju Skupštine, primerke zakona i rezolucija, koje je Skupština usvojila, zajedno sa ostalim informacijama.

KRAJ.